

omdoen, ik zeg schijnbaar, want de buiten-echtelijke geschiedenisjes van uw dochter pleiten voor hem, en haar verregaande bindingen met haar vader konden menige rechter wel eens op vreemde gedachten brengen... Ik stel dus enkel dit voor...

Juul Luister nu eens hier, mijnheer, ik weet niet of gij kinderen hebt, ik hoop van niet, en als ge er hebt, dan nooit zo een kinderen als ons Vera, en nu moogt gij nog duizend keren advocaat zijn, nu zal ik u eens iets zeggen: als gij ooit in ons broekske zit, dat zult gij nog dubbel zo hard piepen als wij, want dit kan ik u zeggen he mijnheer den advocaat, gij zijt voor mij niks. En als ik haar ooit terugvind, dan kom ik met haar naar uw huis, en wij zullen u vinden, al zit ge in uwen diepsten kelder, en dan zullen wij u eens een paar vraagskens stellen, en maak nu dat ge buiten zijt... *(weer woedeuitbarsting die eindigt in een soort bewustzijnsverlies)*

Gloster U kon best een dokter waarschuwen mevrouw. *(Fie naar Juul)*

Fie Juul? Juul? *(Gloster naar Juul)*

Gloster Hij is alleen maar buiten bewustzijn. **Fie** *(Is met Juul bezig)* Juul... *(Juul komt weer bij. Verdwaasd. Gloster en Fie worden wazige figuren. Juul wil hen benaderen, maar ze wijken voor hem, en meer dan een maskerachtige spookgrijns komt niet op hun gezicht)*

Juul Vera, schat, waarom hebde mij dat niet gezegd, dat ge met dien dooie coureur naar Tenerife zijt getrokken? *(Ziet in Fie zijn dochter)* Ik zou daar niet kwaad voor geweest zijn. Met mij ging dat toch niet. Ge weet hoe achterdochtig uw moeder altijd geweest is. Ge moet gene schrik hebben van dat mes van mij, zeker niet nu dat gij een kindeke verwacht. Zie ik er nu *(tot Gloster)* zo uit, mijnheer den dokter? Dat is mijnen dokter zie schat, die is garçon geweest in een stom café, waardoor veel mirakels gebeuren, en daarna inspecteur, maar nu is hij dokter, en die heeft mijn hersens onderzocht... Maar ik laat niet aan mij prutsen... met elektriciteit op mijne kop, om ons geheim der uit te trekken, dat zal niet pakken he vriend, blijf van mijn lijf... *(Fie en Gloster weer in normaal licht, Juul verdwaasd, als bij het begin van de hallucinatie)*

Fie Is het beter?

Juul Waar zijn ik? Wat is er gebeurd? Wat heb ik gezegd?

Fie Niets.

Juul Niets?

Gloster U kon best wat gaan rusten, mijnheer Bengers.

Juul Wie is dat, Fie?

Fie Kom Juul. *(Ze gaat met Juul weg. Flash — forward. Gloster begint nu te spreken alsof hij een verhaal heeft verteld aan een verzamelde menigte. Tot het publiek dus)*

Gloster En wat is nu in heel die geschiedenis het kapitale punt? *(Hij doet alsof hij luistert. We verwachten geen reactie van het publiek. Indien die er toch komt, of indien Gloster ze wenst uit te lokken, reageert hij daar ook improvisatorisch op, in de geest van:)* Was Vera nog in leven? Neen, dat is tweedehands anekdotisch, teken aan de wand voor een al dan niet gewenste attitude. Hier wordt u misleid door een heimelijk, begrijpelijk, doch banaal verlangen. Vera was goed en wel dood. De komi-tragische kant van het noodlot is veel sterker dan het toeval. Wie had schuld aan deze tragedie? Het antwoord ligt voor de hand: elke wære schuld is weggelegd voor helden. Wie waren de helden? Juul en Jeronimus, zeer juist. Maar toch blijft over: de enige, waardevolle, concrete vraag: welke held was mijn cliënt? *(stilte. Hij wandelt even rond)* Zodoende heb ik principieel en konsekwent gevochten, en ik verwacht van u hetzelfde. Het kan nooit onze schuld zijn, als het anders verloopt. Ik dank u. *(Fie komt terug)*

Fie Wil Jeronimus hem kwaad doen, mijnheer Glosters?

Gloster Het kwaad is gebeurd, vrees ik,

mevrouw.

Fie Juul gaat er aan ten onder; kunnen we het niet zo laten?

Gloster Het is mijn plicht, mijn cliënt mijnheer Van den Water te beschermen.

Fie Tegen wie? Niemand wil zijn vel.

Gloster Hij ziet het anders, en ik zie wat hij ziet.

Fie Ik heb eergisteren nog met hem gesproken. **Gloster** Weet ik.

Fie Dan moet u toch ook weten, dat hij in de grond spijt heeft van al wat er gebeurd is...

Gloster Ik praat hem die spijt uit het hoofd.

Fie Hoe kunt u zo hard zijn?

Gloster Om te overleven, mevrouw.

Fie Ik ben niet zo geleerd, en ik versta dat allemaal maar half, maar ik geloof nooit dat er een soort werk bestaat waarin dat ge kunt overleven door anderen kapot te krijgen.

Gloster Het is niet zo eenvoudig, mevrouw Bengers. Als er alleen maar opsporingspolitie was, die na verloop van tijd kwam zeggen: we hebben haar gevonden, in een beschimmeld kamertje van een hoerenkot in Zuid-Amerika of in de modder van de Schelde in Klein Brabant, dan zou er enkel maar vreugde zijn, of droefheid. Maar wie bracht haar in het hoerenkot van Zuid-Amerika, en wie in de modder van Klein Brabant?

Fie Juul zeker niet, mijnheer. Hij heeft me dikwijls bedrogen, hij is opvliegend, en al wat ge maar wilt, hij heeft met Vera dingen uitgespookt die misschien beter niet geweest zijn, maar er is één ding, mijnheer: mijne man hield van ons Vera, en dat kunt ge zomaar niet wegcijferen. Zo nen mens kunt ge niet als den eerste den beste misdadiger het vuur aan de schenen leggen, gewoon als een advocatenstreek.

Gloster Het is de gewone gang van zaken, mevrouw, dat wij in ons beroep mensen ontmoeten die in de meest tragische situaties voor mekaar met de moed der wanhoop ten beste spreken. Onze plicht, mevrouw, geloof me, is daar niet in te trappen... *(lange stilte)* Begrijpt u me?

Fie Er is één ding dat ik nu veel beter begrijp... wat MIJN plicht is... *(Stilte. Ze bekijken mekaar. Gloster staat recht. De handdruk is er een van tegenstrevers. Gloster gaat. Jeronimus en Birgit worden zichtbaar. Jeronimus houdt de steen vast)*

Jeronimus We verstoppen hem niet langer op het kerkhof, schat.

Birgit Heb je gepraat?

Jeronimus *(aarzelend)* Ik voel dat ze alles weten...

Birgit Hoe zalig ik me voel bij jou?

Jeronimus Ik heb alles verteld, omdat ik trots was op jou, omdat jij de eerste bent die mij hebt gezien zoals ik ben, geen man van daden maar van dromen...

Birgit Kus me liefste...

Jeronimus Ik heb mijn schoonmoeder nog ontmoet...

Birgit Kus me nu.

Jeronimus Juul gaat achteruit.

Birgit Dichter, harder, kom.

Jeronimus Ik kan niet harder worden, liefste.

Birgit Neen, laat je armen niet los. Ons leven werd door anderen vergald, liefste hou me vast.

Jeronimus Neen! Niet nu, nog niet, robijnen oester van mijn wildste dromen, toren van Babel die siddert bij elke steen die wordt doorgegeven in de wolken... *(En langzaam laat ze hem los. Er komt een grote stilte tussen hen.)*

Fie en Gloster worden zichtbaar. Juul vaag op de achtergrond)

Gloster Hoe gaat het nu met hem?

Fie Hij hoort, en ziet, maar wat er allemaal is gebeurd, slaat hij door mekaar.

Gloster En spreken?

Fie Met enige moeite.

Gloster Zou hij niet beter opgenomen worden?

Fie Dat wil hij niet. Hij kan nog alles doen, alleen aan de linkerkant, een klein beetje moeilijk...

Gloster Weet hij dat u mij hebt gevraagd hier te komen?

Fie Neen, mijnheer Gloster, dan zou hem zijn eigen alleen maar opwinden... Neen, ik zal proberen die zaak alleen af te handelen. Wel, het zit hem hier, ik zijn altijd een moeder geweest, neen, luister, ik zijn zelf heel streng grootgebracht, als wij iets mispeuterden, een kleinigheidje maar, dan vlogen wij voor nen dag en nen nacht de kelder in, en ons vijf frank zondag kwijt, en goed wat mot met de matteklopper. En ik heb dat allemaal vergeven, maar ik zijn het niet vergeten. En ik heb altijd gedacht: ik mag doodvallen, als ik dat mijn kinderen ooit aandoe. En daarvoor heb ekik ons Vera zo los gelaten, dat het eigenlijk wat overdreven is, want kinderen vragen dat eigenlijk niet, maar kom, als ze kleintjes was, ging Juul naar het werk, en ik zorgde alleen voor haar. Dat kind, dat was eigenlijk alleen mijn zaak. En ik dacht: dat zal wel veranderen als ze groter wordt. En dat was ook zo. Maar niet op de manier die ik me had voorgesteld. Stillekesaan zijn ik dat kind kwijtgeraakt. Begrijpt u? Elke keer als ik een opmerking maakte, kwam hij der tussen, en altijd in haar voordeel, maar ik dacht: mens trek het u niet aan, 't is beter zo dan gelijk als in uwen tijd, en ik zweeg. Ik zweeg zodanig, mijnheer den inspecteur, dat het niet meer schoon was, maar ik had op den duur nog liever mijn tong afgebeten dan hem tegen te spreken, want ik dacht zo: dat kind moet dat allemaal niet weten wat die vent uitspookt, daar krijgt ze alleen maar een heel bitter gevoel van. En ik maar zwijgen. En daar liep vanalles verkeerd met ons Vera, en ik voelde dat toen al, maar ik zweeg, want elke keer dat er weer zoiets was kreeg ik mijne mond vol. En op den duur zweeg ik helemaal, en toen wist ik dat het ooit nog eens een ramp zou worden. Dat kind was bezeten van de mannen. Als ze zestien was had ze der al ik weet niet hoeveel versleten, neem me niet kwalijk mijnheer Gloster, maar ik zweeg, want ik zag goed genoeg dat Juul heel jaloers wierd. En ik heb hem nog veel niet verteld hoor, anders had hem al lang ongelukken gedaan. Als ik hem af en toe nog eens iets zeg, wordt hij al blauw van nijdigheid... En daarin zijn ik verkeerd geweest. Ik weet veel meer van ons Vera, al denk hij van niet, want dat is nu het vreemde in heel die geschiedenis; hij doet tegenover iedereen alsof hij alles van haar weet, en dat ze alles aan hem kwam vertellen en zo. Dat is niet zo. Van als Vera getrouwd was, had ze een hekel aan haar vader, de manier waarop hij zich overal mee moede, maar ja, ik zweeg, en dat was mijn fout... en den dag dat hij met vervroegd pensioen moest vanwege zijn werk, diezelfde dag is hij bij ons Vera geweest, en dan hebben ze samen... Toen kende ze Jeronimus nog niet dat moet ik er bij zeggen, toen hebben ze samen... toen zijn ze samen naar bed gegaan... *(stilte)* Dat heb ik van haar vernomen diezelfde avond als dat ze kwam zeggen, dat ze in verwachting was. En nog meer van die abnormale dingen uit haar leven heeft ze me toen allemaal verteld. Onder andere, en nu komt het, excuseer dat ik het zo lang heb getrokken, onder ander dat Jeronimus, haar eigen vent — die ik in de grond goed kan uitstaan — haar aanmoedigde om verhoudingen te hebben met andere mannen. Om over te kunnen schrijven. En dan heb ik bij mezelf gezegd: hier klopt iets niet meer. Juul is niet te betrouwen, en hij heeft een ziekelijke neiging naar zijn dochter, maar wat is dat voor ne schurk, die op die manier zijn eigen vrouw misbruikt. En ik heb nog altijd gezwegen. Maar ik zijn een gelovig mens mijnheer Glosters en ik WIST dat het slecht zou aflopen. Ik zou u dit nooit verteld hebben, als Jeronimus geen advocaat had genomen, alleen maar om Juul te vernietigen. Dat vergeef ik hem niet. Ik ben een paar keer met hem gaan praten, op den trein, zozegged om zeker alleen te zijn, maar